

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. Станом на 1 вересня 2012р.
2. http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_pravo/2012_1/files/LA112_28.pdf
3. <http://ukr-pravo.at.ua/index/0-958>
4. Козлов А. П. Соучастие. Традиции и реальность. — СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2008р. — С. 7.
5. http://www.e-college.ru/xbooks/xbook023/book/index/index.html?go=part-016*page.htm
6. Селецький С.І. Кримінальне право України. Загальна частина. Навчальний посібник, 2008р. – С. 24.
7. http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/books/_book-689.htm
8. <http://referatus.com.ua/istoriya-teoriya-derzhavi-i-prava/spivuchast-u-zlochini/?page=2>.

Городенець Анатолій Олександрович
курсант 4 курсу факультету з підготовки слідчих
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ
м. Дніпропетровськ
Науковий керівник: Однолько І.В.
кандидат юридичних наук

ЩОДО КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНЮЄ ТЕРОРИСТИЧНИЙ АКТ

Проблема тероризму є великою проблемою для міжнародної спільноти. Вчинення терористичного акту має величезний негативний вплив не тільки на коло обмежених осіб, як то за територією, як то за державою чи відносно представників певної групи людей, наслідки його вчинення набагато ширші за проблему країни – це загальносвітова проблема, яка потребує нагального вирішення.

Говорити про тероризм, як масове явище в Україні, не має підстав, але ряд подій, які сталися в 2012 році і раніше говорять, що тероризм, як крайня міра виявлення непокори, набуває поширення. Беручи до уваги сумний досвід інших країн, в тому числі Російської Федерації та США, ми задумуємося про необхідність профілактики тероризму і в тому числі, з'ясування осіб, які схильні до вчинення терористичного акту. Для цього потрібно з'ясувати питання щодо кримінологічної характеристики особи, що вчинює терористичний акт [2, С.12].

Терористичний акт (від лат. — страх, жах) є одним із найнебезпечніших злочинів проти громадської безпеки. Він створює загальну небезпеку, може заподіювати або заподіює значну чи тяжку шкоду життю і здоров'ю ні в чому не винним людям, власності, довкіллю, нормальному функціонуванню органів влади, підприємств, установ чи організацій, характеризується невиборним використанням зброї, жорстокістю, насильством, здатний дестабілізувати соціально-політичну обстановку в суспільстві чи в окремих регіонах, дезорганізувати роботу органів влади, викликати у населення паніку, шок, почуття напруги, незахищеності і громадського неспокою, тривоги і занепокоєння, посіяти страх і безпорадність тощо [3, С.22].

Науковці України, зокрема В.Ємельянов визначає тероризм як загальнонебезпечні дії або загроза ними, що вчинюються публічно і посягають на суспільну безпеку та спрямовані на створення в соціальній сфері обстановки страху, непокою, пригніченості з метою прямого або непрямого впливу на прийняття будь-якого рішення чи відмови від нього в інтересах винних [2, С.17].

Перед тим, як вести мову про кримінологічну характеристику особи терориста, варто зазначити загальні криміналістичні ознаки злочинця.

Особі злочинця притаманна система ознак, властивостей, рис, які визначають її як людину, що вчинила злочин. Будучи різновидом особи взагалі, особа злочинця має загальні ознаки (стать, вік, фах, освіта, соціальний стан, роль у суспільстві), а також властиві лише особі злочинця специфічні ознаки, що визначають і відображають характер і ступінь її суспільної небезпечності.

Вітчизняні кримінологи поділяють ці ознаки на такі основні групи:

- соціальне-демографічні;
- кримінально-правові;
- соціальні ролі й статуси;
- риси правової та моральної свідомості;
- соціально-психологічні характеристики [4, С.3].

Ознаки, що характеризують особу злочинця, перебувають у взаємозв'язку та взаємозалежності. Так, соціально-демографічні ознаки особи значною мірою визначають її соціальні ролі й поряд з останніми є вирішальним фактором у формуванні моральних і психологічних характеристик особи. Низка ознак може мати альтернативний характер, тобто одночасно їх можна віднести до кількох груп (наприклад, освіта - соціально-демографічна ознака, водночас може вказувати на соціальну роль особи в суспільстві).

Комплексне вивчення особи злочинців не повинне обмежуватися встановленням окремих ознак, які часто поверхово характеризують особу, а має проводитися з необхідною глибиною у їх взаємодії, що є гарантією більш повного виявлення чинників генезису особи злочинця з метою застосування адекватних заходів для її корекції і недопущення вчинення нею нових злочинів [4, С.6].

Науковці України, зокрема В.Ємельянов визначає тероризм як загально небезпечні дії або загроза ними, що вчинюються публічно і посягають на суспільну безпеку та спрямовані на створення в соціальній сфері обстановки страху, непокою, пригніченості з метою прямого або непрямого впливу на прийняття будь-якого рішення чи відмови від нього в інтересах винних.

Закон України «Про боротьбу з тероризмом» визначає поняття терориста, як особу, яка бере участь у терористичній діяльності. Поняття терористичної діяльності було висвітлено попередньо, а от про особу терориста варто поговорити більш детально [1, С.2].

Мотиви і цілі у терористів можуть бути дуже різноманітними. Але, незважаючи на відмінності у мотивації, тип терориста як особистості у всі часи залишається на диво схожим. Хто такий терорист? Насамперед, звичайно, — молода людина. Молодь через соціальну і моральну незрілість легше захоплюється радикальними національними, політичними або релігійними ідеями. За визначенням іншого американського дослідника Р. Фалка, "ніщо не характеризує світогляд терориста краще, ніж його стопроцентна переконаність у своїй здатності ідентифікувати тих, хто уособлює собою зло. У психіці терориста панує мелодраматична стурбованість завданням викорінення зла. При цьому відкидаються такі риси, як здатність сумніватися, заглиблюватися у самоаналіз, двоїстість, потяг до людської солідарності, відчуття моральних і юридичних заборон, необхідність додержуватися законів. Світовідчуття терориста, його погляди на речі — це сам собі закон..." Дійсно, оскільки кінцева мета визначена як певний абсолют, будь-яке звірство може бути виправданим, якщо воно веде до досягнення цієї мети, святість якої дозволяє холоднокрівно дистанціюватися від

страждань жертви. У цьому випадку кожний терорист, звичайно, є фанатиком. Його переконаність у тому, що саме він (і його організація, група) "правильно" оцінює дійсність і знає, що добре, а що погано, перевершує все, на що здатна звичайна, незаангажована, об'єктивно мисляча людина.

Серед терористів можна знайти найрізноманітніші персонажі — від маргіналів до освічених дітей представників вищого і середнього класу. Всесвітньо відомий терорист XX ст. Ілліч Рамірес Санчес є вихідцем з дуже забезпеченої венесуельської родини. У своєму житті він перепробував багато: працював лікарем, вживав наркотики, мав зв'язки з різними жінками. Після знайомства з палестинськими студентами у Москві він врешті-решт "знайшов себе" в одній з палестинських екстремістських організацій. Шейх Л. Ясин — духовний лідер палестинського руху "Хамас" — у п'ятнадцятирічному віці, граючи у футбол, пошкодив собі хребет і залишився на все життя прикутим до крісла інваліда. Можливо, саме це відіграло роль у його рішенні реалізувати себе в іншому, а не тільки в політиці і очолюваному ним русі палестинських ісламістів. Простежується тенденція: більшість лідерів радикального ісламу — це, як правило, вихідці із середніх прошарків або представники вільних професій. Одержавши освіту, вони часто не мали змоги піднятися вище своєї соціальної ніші. їм заважала система міжплеменних і сімейно-родових пріоритетів, яка зберігається на Сході. Ця система багато в чому визначає всю соціально-політичну ієрархію. До того додавалися, можливо, почуття нудьги — у заможних, або творча невдоволеність — у діячів вільних професій [3, С.4].

Часто терористами стають люди, які не самі по собі прийшли до переконання у святості або непогрішності тієї чи іншої "великої ідеї", а були втягнені у терористичну діяльність своїм безпосереднім оточенням. Молодий чоловік, який мешкає, наприклад, у Белфасті, бачачи, що його друзі й однолітки втягнені у бойову діяльність, не може залишитися в стороні. Тут вже виявляється конформізм, побоювання залишитися "білою вороною", навіть зрадником. Багато хто вступає до терористичних організацій тому, що відчуває необхідність належати до співтовариства однодумців. Група набуває величезної влади над особою. Якщо людина прив'язана до участі в акції, вона відрізає собі шлях назад. З такого моменту, навіть якщо в терориста з'являються сумніви у доцільності або моральній правоті діяльності, до якої він втягнений, він не може собі дозволити їх відкрито висловити, його вб'ють свої ж.

Для профілактики тероризму в Україні пропоную запровадити наступне: 1) удосконалити законодавство, що регулює боротьбу з тероризмом, зорієнтувати його на його профілактику; 2) впровадити систему соціального тестування населення для виявлення потенційних терористів; 3) впроваджувати політику соціальної рівності; 4) приймати державні рішення в інтересах суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003, № 638-IV (останні зміни від 21.04.2011), ВВР, 2011№ 43, ст.449 Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.
2. Васильев Л. С. Ислам и террор // Общественные науки и современность. — 2006. — № 1.
3. З.Антипенко В.Ф. Тероризм: кримінологічна та кримінально-правова характеристика. - К., 2009. - 60 с.
4. Скомороха В. Правосуддя і захист прав людини як реакція на тероризм // Право України. — 2012. — № 11. — с. 5-12.

Дейнека Юлія Олександрівна
курсант 4-го курсу